

JÖVŐBE VETETT BIZALOMMAL NIVEGY-HÁZ, BALATONCSICSÓ

ÉPÍTÉSZEK ARCHITECTS: FÉLIX ZSOLT, HÖNICH RICHÁRD, FIALOVSKY TAMÁS

SZÖVEG TEXT: KISS TAMÁS

FOTÓK PHOTOS: OLÁH GERGELY MÁTÉ

A Balaton közvetlen vonzáskörzetében, a Balaton-felvidéken vagyunk. A sokszínű élővilággal rendelkező tó, az azt övező természeti adottságok és az ezek nyomán kialakult gazdag kulturális ötvözet alkotja a hely különleges szellemét. Ezek a páratlan adottságok határozzák meg a Nivegy-völgyben fekvő Balatoncsicsó atmoszféráját is.

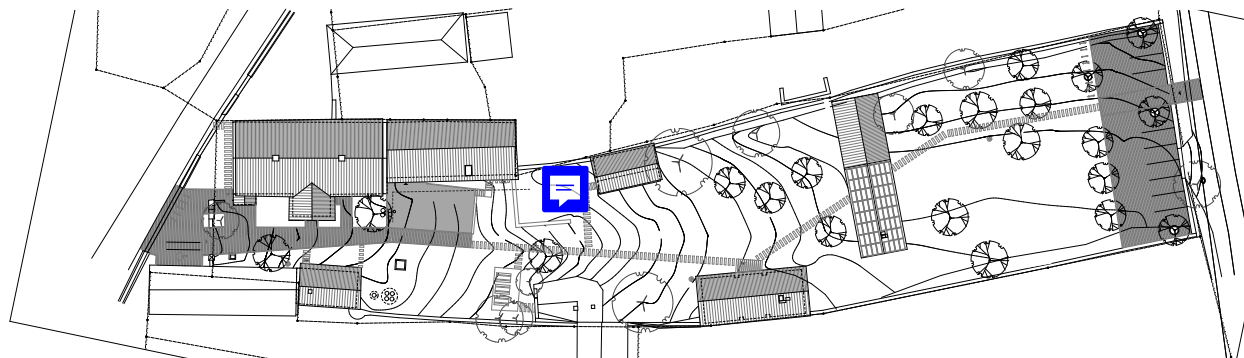
Az orsós, egyutcás településszerkezetet ma is őrző falu központjában 1754-től működő katolikus plébánia Szent Ágoston tiszteletére szentelt templomát 1778-ban építették. A plébánia jelenlegi épülete 1799-ben készült el, majd az idők során több ízben kiegészítették, átalakították. 30 évig kihasználatlanul állt, erősen leromlott állapotban. A lelkes támogatókból álló helyi közösség felismerte a ház megmentésének fontosságát és az új funkciókban rejlő lehetőségeket, 2011-ben megalkotott egy koncepciót, amely a későbbi tervezési folyamat ve-

zérfonalául szolgálhat, de ekkor a pályázati lehetőségek még kedvezőtlenül alakultak.

2014-ben a Forster Központ szakmai felügyelete mellett, a Norvég Alap és a Magyar Kormány támogatásával, egy újszerű örökséggazdálkodási program keretében megkezdődhetett a tervezett átalakítás. Komplex egyeztetési folyamat eredményeképpen elkészültek a tervek, majd kezdetét vette az építkezés, és 2016 nyarán átadták a megújult plébániát, a Nivegy-házat.

A műemlék épület példás helyreállítása során kiemelt szerepet kapott a helyi közösség aktív bevonása a tervezési folyamatba. Ez a munkamódszer, a közösségi tervezés az átfogó tanulmányok készítésén túl műhelymunka jellegű igényfelméréseket és egyeztetéseket is magába foglal. Így biztosítja a tervezői gárdával való folyamatos párbeszédet, ami olykor ugyan nem zökkenőmentes, de mindegyik fél számára a lehető legmegfelelőbb, professzionális döntések születését célozza meg. Mindezt annak jegyében, hogy a balatoncsicsói plébánia a történelmi előzményeket követve újfent a térség kulturális és spirituális központjává tudjon válni, ezáltal erősítve a Nivegy-völgy falvainak¹ egységét is.

A Szent Ágoston templom barokk épülete a település központjában áll. A Fő utca ezen a részen hirtelen kitágul, teret adva a katolikus templom tömegének. Ennek a térbővületnek a szájánál kap kiemelt helyet a plébánia. Továbbhaladva a lakóházak homlokzati síkja már beljebb húzódik, a plébánia homlokzata azonban tartja a korábbi

lakóházak beépítési vonalát. Ezáltal kiemelkedik a lakóházak sorából, s a templom méltóságtejes tömegére kacsint, ezzel érzékeltetve összetartozó mivoltukat.

Az épület az oldalhatáron álló, nyeregtetővel fedett, oromfalas népi lakóház jellegzetes példája, amely egykor – rendhagyó módon – az első felében lakó-, hátrébb pedig gazdasági funkcióknak adott helyet. Ennek velejárójaként az egymás mögé sorolt épületrészek léptéke a telek vége felé haladva lineárisan csökken. A házba a századelő hangulatát idéző, fafaragásokkal és rácsozattal ékesített tornácon keresztül jutunk be. Mintha időutazáson lennénk: az egykori pitvarba érkezünk, egy tágas, fehérre meszelt falú helyiségbe, ahol markáns kontrasztként jelennek meg a gesztenyebarna, váztablázatos nyílászárók és a padlót borító korabeli, mintás cementlap burkolat. Az új funkcióknak megfelelően az utcai, csehboltozattal fedett helyiségek egyikében egy emlékszoba és nivegy-völgyi termékeket árusító bolt, valamint egy civil szervezetek számára fenntartott iro-

da kap majd helyet. Az épület magjában lévő, 19. századi állapotot őrző szobába az egyházközség és a plébánia alapítvány irodája kerül. Ez a szoba mázas, gazdagon díszített cserépkályhájával és a csehboltozaton lévő, hullámzó ornamentikával szegélyezett színes díszítőfestéssel a ház talán lehangulatósabb helyisége. Izgalmas része még az épületnek a pitvarból nyíló mászókérmény, valamint a falba rejtett lépcső, amely az utcára néző szobák alatti, dongaboltozatú pincébe vezet. A konyhában helyreállított tüzelőberendezéseket látunk. E tér hatását némileg csorbítja a 20. század elején készült, eredeti esztétikai minőségét mára elveszített betonpadló, amelynek cseréje műemlékvédelmi szempontok miatt nem volt lehetséges.

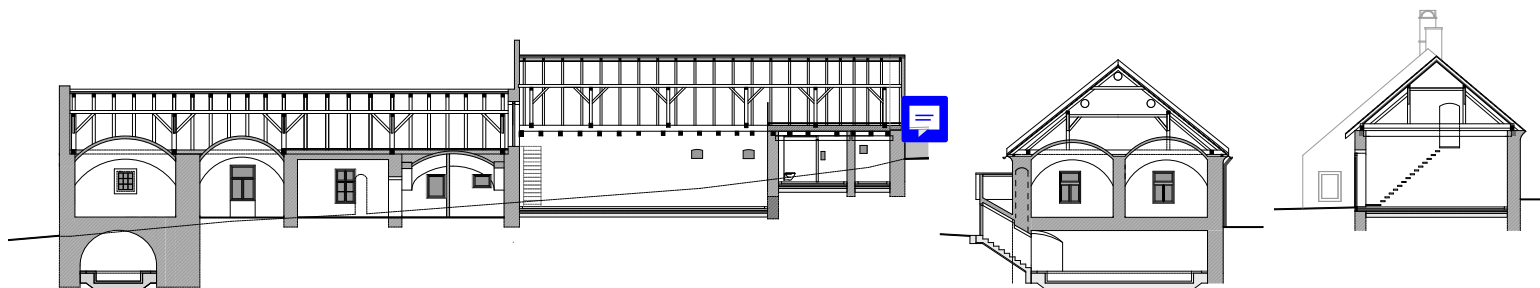
Valamennyi fa nyílászáró állapota – ahogy maga a megőrzés ténye is – példaértékű. Az egykori asztalos mesterek igényességén alapuló, részletekben megbúvó gyengéd gesztusok korunk mestereinek munkáját dicsérve a felújítás során sem vesztek el. Így a 20. század elején készült – ugyanakkor már hőszigetelt külső üvegezésű – kapcsolt gerébtokos nyílászárók belső oldali árnyékoló spalettáikkal, mives tagozataikkal a századelő hiteles hangulatát átörököltve vívni ki tiszteletet maguknak.

A legtöbb kortárs beavatkozási lehetőséget – és talán épületszerkezeti kihívást is – a gazdasági épületrészek felújítása vonta maga után. A térben megnyitásra került a fedélszék, ezáltal az osztott alaprajzú épület szabadon áramló közösségi térré alakult. Az új funkció beköltözése a külső homlokzatot változatlanul hagyta. A beltér

GENERÁLTERVEZÉS // GENERAL DESIGN:
ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ KFT.
VEZETŐ ÉPÍTÉSZEK // LEADING ARCHITECTS:
**FÉLIX ZSOLT, HÖNICH RICHÁRD,
FIALOVSKY TAMÁS**
STATIKA // STRUCTURE:
PÁTAKI BÓTTYÁN
GÉPÉSZET // HVAC:
CSAPLICZKY LÁSZLÓ
ÉPÜLETVILLAMOSSÁG // ELECTRICAL ENGINEERING:
SZABÓ ÁRPÁD
TÁJÉPÍTÉSZET // LANDSCAPE:
GYÜRE BORBÁLA
TŰZVÉDELMELEM // FIRE PROTECTION:
BÁRSONY ANTAL
MEGBÍZÓ // CLIENT:
**NIVEGY-VÖLGYI RÓMAI
KATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉGÉRT
ALAPÍTVÁNY**

vakolatlan kőfalaival a Balaton-felvidék karakteres kőfalaira reflektál, a nyitott fedélszék tágas térérzetet keltve a csűrök hangulatát idézi. A terem fókuszában sötét dobozként megfogalmazott kandalló erőteljes kontrasztjával egyfajta kortárs sterilitást képvisel a vibráló kőfalak között. Sajnos a gondosan előkészített tervek megvalósulásának egy része anyagi források híján még várat magára. Nem újult meg az udvari pince, a külső fedett-nyitott rendezvénytér, valamint a településre is jellemző, a porta hátsó felében húzóódó keresztcsűr parafázisaként megtervezett tábori épület és konyha. A torzó állapotban maradt projekt remélhetőleg az eddigi maximális szakértői hozzáállással és szeretettel fog a közeljövőben szerves egésszé válni.

Balatoncsicsón a jövőbe vetett bizalommal, a múlt elismerése mellett sikerült megmenteni a materiális és szellemi örökség egy darabkáját. A ház új közösségi funkciója és a lelkiismeretes helyi támogatók törekvései a felújított műemlék fennállásának és fenntarthatóságának biztosítékai is egyben; ezek nélkül egy régi épület – a benne nyugvó élet híján – csupán szomorú kiállítási tárgy lenne.

¹ Óbudavár, Szentjakabfalva, Balatoncsicsó, Szentantalfa, Tagyon

TRUST IN FUTURE NIVEGY HOUSE, BALATONCSICSÓ

The unique spirit of the Upper-Balaton region is a result of its natural faculties, as well as the rich cultural blend evolving in its wake. The village of Balatoncsicsó is set in Nivegy Valley, and has a Catholic parsonage built in 1799 after the start of the local community in 1754. The building has been extended and remodelled several times since then. It has stood vacant in the past 30 years and was thus badly deteriorating. The local community recognized the potentials and significance of saving the house and equipping it with new functions, and thus created a concept, which served as a leitmotif for the design process started later on. In 2014 a novelty heritage management programme provided framework for the projected transformations. During the reconstruction stage of the historic building, which was exemplary, an active involvement of the local community into the design stage was a priority. We can enter the house via the porch graced with a lattice and wooden carvings evoking the early 1900s. Arriving in the former hall, which is a spacious whitewashed room, with a strong contrast of auburn framed openings and doors, whilst the floor is tiled with contemporary patterned cement tiling. In the heart of the building there is a room preserving 19th-century conditions with a richly decorated glazed ceramic stove, completed with the colourful decorative painting bordered with undulating ornaments on the vaults. All this makes it probably the most atmospheric room in the house. In Balatoncsicsó hope and trust in the future as well as the recognition of the past contributed to the successful salvage of a piece of material and spiritual history.